

До спеціалізованої вченої ради Д 20.149.01
в Закладі вищої освіти «Університет Короля Данила»
76018, м. Івано-Франківськ, вул. Є. Коновальця, 35

ВІДГУК

офіційного опонента Бойка Ігоря Йосиповича – доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри історії держави, права та політико-правових учень Львівського національного університету імені Івана Франка на дисертацію Кельби Стелли Георгіївни на тему: «Правовладдя у практиці українського державотворення: історико-правове дослідження», поданої на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень

Глибоке вивчення і критичний аналіз тексту поданої на захист дисертації, реферату та наукових праць здобувачки, опублікованих за обраною темою, дають підстави зробити наступний висновок.

Актуальність теми дисертаційної роботи. Дисертаційне дослідження Кельби С.Г. присвячене вельми актуальним проблемам правовладдя у практиці українського державотворення в історико-правовому аспекті. Тема дисертації «Правовладдя у практиці українського державотворення: історико-правове дослідження» є, безперечно, актуальною як у науковому, так і в суспільно-правовому вимірах. У сучасних умовах повномасштабної війни, європейської інтеграції та необхідності зміцнення демократичних інститутів особливої ваги набуває комплексне осмислення правовладдя як фундаментального принципу організації державної влади, забезпечення прав і свобод людини, законності, справедливості та юридичної визначеності.

Правовладдя виступає однією з ключових засад українського державотворення, оскільки визначає межі діяльності публічної влади, запобігає свавіллю, забезпечує підзвітність держави перед суспільством і створює правові умови для розвитку демократичної, соціальної та правової держави. Його історико-правове дослідження дає змогу простежити еволюцію відповідних ідей у національній правовій традиції, виявити закономірності їх нормативного закріплення та оцінити значення правовладдя для сучасного етапу розвитку України, зокрема в умовах воєнного стану, реформування

державних інституцій і гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами.

Актуальність роботи зумовлена також потребою глибокого історико-правового осмислення механізмів становлення та реалізації правовладдя в українському державотворенні. Комплексне вивчення його ідейних витоків, нормативного закріплення, інституційного забезпечення та практичного значення дозволяє оцінити вплив правовладдя на формування правової культури, розвиток демократичних інститутів, утвердження прав і свобод людини та вдосконалення сучасної правової системи України. Особливого значення це набуває в умовах європейської інтеграції, воєнного стану та необхідності зміцнення України як демократичної, соціальної і правової держави.

У зв'язку з цим, заслуговує на увагу дисертаційне дослідження Кельби Стелли Георгіївни на тему: «Правовладдя у практиці українського державотворення: історико-правове дослідження». Тема докторської дисертації Кельби С. Г. є, безумовно, актуальною: владі та суспільству демократичної України важливо врахувати історичний національний правовий досвід і використати результати наукових досліджень для формування ефективної державної політики та удосконалення чинного законодавства України. Важливим є і той факт, що розробка автором теми дисертації співвідноситься із здійсненням державно-правових реформ в сучасній Україні. Дисертаційне дослідження Кельби С. Г. дає змогу глибше зрозуміти специфіку державно-правового розвитку українського народу, показати тяглість української історичної державно-правової традиції та з'ясувати закономірності і забезпечити наступність розвитку національного права, яке має історичну самобутність та власне історичне коріння.

Усе це визначає актуальність обраної Кельбою С.Г. теми дисертаційного дослідження, яка є важливою і корисною для національної історико-правової науки, а тому заслуговує на схвалення і підтримку. Рецензоване дослідження не лише викликає зрозумілий суто академічний інтерес, а й до певної міри покликано нагадати авторам сучасної правової реформи про важливість дотримання демократичних національних традицій у формуванні, зокрема трудового законодавства. Не виключаю, що озброєні історичним досвідом учасники сучасних державотворчих процесів зможуть по-новому поглянути на деякі дискусійні практичні питання.

У зв'язку з цим можна зробити висновок про обґрунтованість та безумовну актуальність теми дослідження, обраної дисертанткою.

2. Достовірність і наукова новизна положень, висновків та рекомендацій. Визначена в дисертації наукова новизна характеризується

високим рівнем достовірності, яка сформована дисертанткою ґрунтовно, самостійно і викладена на дисертаційному рівні зі спеціальності 12.00.01. Дисертація Кельби С.Г. має власну наукову концепцію, яка розкриває місце і роль правовладдя у практиці українського державотворення.

У докторській дисертації обґрунтовано важливість досліджуваної проблематики, автор детально висвітлив її наукову і суспільну актуальність. Мета дослідження сформульована науково виважено, а її поєднання із поставленими завданнями забезпечує комплексне розкриття теми. Об'єкт і предмет дослідження визначено з високим рівнем точності, що сприяє чіткій організації наукового аналізу. Використана система методів дослідження побудована логічно, відповідає меті роботи та забезпечує її реалізацію. Окремо слід наголосити, що наукова новизна дослідження полягає у комплексному історико-правовому аналізі правовладдя як фундаментального принципу українського державотворення. Такий підхід дозволив розкрити його ідейні витoki, нормативно-правове закріплення, інституційні механізми реалізації та значення для формування демократичної, соціальної і правової держави. У роботі правовладдя розглянуто не лише як теоретико-правову категорію, а як практичну основу організації публічної влади, забезпечення прав і свобод людини, законності, справедливості, юридичної визначеності та відповідальності держави перед суспільством. Це цілком відповідає сучасним тенденціям історико-правової науки, спрямованим на осмислення демократичних засад державності, розвиток правової культури та вдосконалення національної правової системи відповідно до європейських стандартів.

У цьому контексті дисертація має не лише наукове, а й важливе практичне значення, оскільки її результати можуть бути використані у процесі вдосконалення правової системи України, зміцнення демократичних інститутів, підвищення ефективності діяльності органів публічної влади та забезпечення належних гарантій прав і свобод людини. Одержані висновки можуть бути корисними для подальшого розвитку правотворчої та правозастосовної практики, гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами, модернізації правничої освіти, формування правової культури суспільства та утвердження правовладдя як фундаментальної засади українського державотворення.

Наукові положення та висновки дисертаційного дослідження є належним чином обґрунтованими, логічно послідовними й базуються на комплексному аналізі широкого кола історико-правових джерел, нормативно-правових актів, наукових праць та міжнародних стандартів, що стосуються становлення й реалізації принципу правовладдя. Авторка вдало поєднала філософські,

загальнонаукові, спеціально-правові та міждисциплінарні методи, що забезпечило глибину й всебічність дослідження правовладдя як багатовимірною історико-правового феномену.

Використання системного, історико-правового, порівняльно-правового, інституційного та аксіологічного підходів дозволило об'єктивно розкрити ідейні витoki, нормативне закріплення, інституційні гарантії та практичне значення правовладдя у процесі українського державотворення. Структура роботи є логічною та методологічно виваженою: від аналізу філософсько-правових і теоретичних засад правовладдя — до дослідження його історичної еволюції, ролі в європейській інтеграції України, забезпеченні прав людини, функціонуванні демократичних інститутів та реалізації в умовах сучасних викликів, зокрема воєнного стану.

Достовірність отриманих результатів підтверджується широкою та репрезентативною джерельною базою, до якої включено історико-правові джерела, нормативно-правові акти, конституційні документи, міжнародно-правові стандарти, практику європейських інституцій та сучасні наукові напрацювання з проблематики правовладдя. Особливо цінним є залучення джерел, що дозволяють простежити еволюцію ідеї правовладдя від її філософсько-правових витоків до сучасного етапу українського державотворення. Обґрунтованість висновків підтверджується узгодженістю між проаналізованими джерелами, обраними методологічними підходами та сформульованими авторкою науковими положеннями щодо ролі правовладдя у забезпеченні законності, справедливості, юридичної визначеності, прав людини та демократичного розвитку України.

Наукова новизна дисертації є вагомою і полягає у здійсненні комплексного історико-правового аналізу правовладдя як фундаментального принципу українського державотворення. Авторці вдалося концептуально поєднати філософсько-правовий, історичний, нормативний, інституційний та аксіологічний виміри досліджуваної проблематики, що значно розширює наукові уявлення про роль правовладдя у становленні й розвитку української державності. Висновки щодо еволюції ідеї правовладдя, її нормативного закріплення, взаємозв'язку з верховенством права, демократією, правами людини, поділом влади, юридичною визначеністю та відповідальністю держави є переконливими, аргументованими й відповідають сучасному рівню історико-правової науки.

Рекомендації дисертантки щодо значення історико-правового досвіду для утвердження правовладдя в сучасній Україні ґрунтуються на системному аналізі національної державно-правової традиції, європейських стандартів верховенства права та сучасних викликів українського державотворення. Вони

демонструють практичну цінність проведеного дослідження, оскільки можуть бути використані для вдосконалення правової системи, зміцнення демократичних інститутів, забезпечення прав і свобод людини, посилення юридичної визначеності та підвищення ефективності діяльності органів публічної влади. Загалом наукові положення і висновки роботи відзначаються високим рівнем обґрунтованості, достовірністю отриманих результатів та безсумнівною науковою новизною.

2. Ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків, сформульованих у дисертації забезпечена на високому науковому рівні. Достовірність положень дисертації, в яких конкретизовано наукову новизну, забезпечується також обґрунтованими посиланнями на наукові праці як українських, так і зарубіжних вчених, а також сумлінним використанням широкої джерельної бази.

У дисертаційному дослідженні Кельби С.Г. в цілому вдало сформульовано теоретичні положення, зокрема актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет дослідження. Аналіз змісту дисертації та реферату Кельби С.Г. свідчить про те, що сформульовані мета і завдання дослідження повною мірою досягнуті.

Аналіз рецензованої дисертації дає підстави стверджувати, що, враховуючи хронологічні межі дослідження, автору довелося шукати раціональну структуру дослідження. Варто зазначити, що це йому вдалося. Структура дисертації Кельби С.Г. не викликає заперечень. Вона цілком пов'язана з метою, тими завданнями, які поставив перед собою здобувач та специфікою дослідження предмета та об'єкта. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, що об'єднують шістнадцять підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 555 сторінок, з них основний текст займає 501 сторінку. Список використаних джерел складається із 401 найменування і займає 43 сторінки. Виклад змісту дисертації цілком логічний та послідовний.

У вступі на високому науковому та методологічному рівні обґрунтовано важливість досліджуваної проблематики, розкрито її наукову, суспільну та практичну актуальність у контексті утвердження правовладдя в українському державотворенні. Мета дослідження сформульована науково виважено й у поєднанні з поставленими завданнями забезпечує комплексне розкриття теми. Об'єкт і предмет визначено коректно та логічно, що сприяє чіткій організації історико-правового аналізу. Обрана система методів є послідовною, відповідає меті дисертації та дозволяє всебічно дослідити правовладдя як важливий принцип розвитку української державності, правової системи та демократичних інститутів.

У першому розділі дисертації «**Формація та еволюція правовладдя у юридичній науковій думці**» здійснено ґрунтовний і комплексний аналіз філософсько-правових витоків ідеї правовладдя, що дозволяє простежити її становлення як однієї з фундаментальних засад організації суспільства і держави. Авторка послідовно розкриває, що уявлення про підпорядкування влади праву, необхідність справедливого закону та обмеження владного свавілля формувалися поступово, у тісному зв'язку з розвитком філософської, політичної та юридичної думки.

Особливу увагу в розділі приділено поглядам Платона, Аристотеля та Цицерона, у працях яких були закладені базові уявлення про справедливість, закон, належний державний порядок, моральну природу влади та її зв'язок із правом. Авторка обґрунтовує, що античні мислителі одними з перших поставили питання про те, що влада не може існувати як необмежене панування, а має бути спрямована на забезпечення загального блага, порядку й справедливості. Саме в античній традиції формується розуміння закону як засобу впорядкування суспільних відносин, стримування свавілля правителів і забезпечення стабільності державного життя.

Важливим є те, що дисертантка не обмежується лише характеристикою античної правової думки, а простежує подальшу еволюцію ідеї правовладдя в наступні історичні епохи. Зокрема, у добу Середньовіччя розуміння права і влади значною мірою формувалося під впливом релігійних уявлень, відповідно до яких право пов'язувалося з божественним порядком, моральними приписами та ідеєю справедливості як вищої цінності. У цей період правовладдя ще не мало сучасного змісту, однак поступово утверджувалася думка про те, що влада має діяти не довільно, а відповідно до певних вищих морально-правових засад.

Подальший розвиток ідеї правовладдя авторка пов'язує з добою Нового часу, коли відбувається перехід до світського розуміння права, держави та влади. У цей період особливого значення набувають концепції природного права, суспільного договору, народного суверенітету, поділу влади та верховенства закону. Саме вони стали теоретичною основою для формування сучасного розуміння правовладдя як принципу, що передбачає обмеження державної влади правом, визнання невідчужуваних прав людини, підзвітність влади суспільству та пріоритет закону над свавільними рішеннями правителів.

Таким чином, у першому розділі переконливо доведено, що правовладдя не є випадковою або суто сучасною правовою конструкцією. Воно сформувалося внаслідок тривалої історичної еволюції філософських, моральних, політичних і юридичних ідей. Авторка показує, що кожна історична епоха внесла власний змістовний вклад у розвиток цієї концепції: античність заклала уявлення про справедливість і законність, Середньовіччя посилює

морально-ціннісний вимір права, а Новий час сформував світські, конституційні та демократичні засади правовладдя. Це дозволяє розглядати правовладдя як складний багатовимірний феномен, що має глибоке історико-правове підґрунтя та зберігає особливу актуальність для сучасного державотворення.

Другий розділ дисертації **«Історичні витоки правовладдя в Україні»** присвячено ґрунтовному дослідженню становлення елементів правовладдя в українській державно-правовій традиції. Авторка послідовно показує, що українське розуміння правового порядку, справедливості, відповідальності та належної організації влади має глибоке історичне підґрунтя і формувалося ще на ранніх етапах розвитку державності. У цьому контексті особливого значення набуває аналіз правових пам'яток Київської Русі, які відображали не лише систему юридичних норм, а й тогочасні уявлення про соціальну справедливість, межі владного впливу та способи врегулювання суспільних конфліктів.

Центральне місце в розділі займає характеристика **«Руської Правди»** як одного з ключових джерел права доби Київської Русі. Авторка розглядає її не лише як нормативний акт, спрямований на регулювання окремих правовідносин, а як важливе свідчення поступового формування правового порядку в українській історичній традиції. У роботі підкреслено, що **«Руська Правда»** закріплювала правила юридичної відповідальності, відображала соціальну структуру суспільства, визначала способи захисту майнових і особистих інтересів, а також сприяла переходу від звичаєвих форм регулювання до більш упорядкованої системи правових норм.

Окрему увагу в розділі приділено особливостям судочинства Київської Русі, у якому поєднувалися князівські, общинні та церковні елементи. Авторка слушно наголошує, що така модель судового розгляду засвідчувала складний характер правової організації тогочасного суспільства, де державна влада ще тісно взаємодіяла з громадськими й релігійними інститутами. Важливим є акцент на змагальних рисах судового процесу, ролі доказів, участі сторін і значенні громади у підтриманні правопорядку.

У підсумку авторка доводить, що вже на ранніх етапах української державно-правової традиції формувалися окремі елементи правовладдя, зокрема уявлення про справедливість, процедурність, правову відповідальність, суспільний контроль і необхідність впорядкування владних відносин правовими засобами. Такий підхід дозволяє розглядати добу Київської Русі як важливий історичний етап становлення української правової культури та підґрунтя для подальшого розвитку ідей правовладдя в українському державотворенні.

У третьому розділі дисертації **«Правовладдя як основоположний чинник євроінтеграційних процесів в Україні»** ґрунтовно розкрито значення правовладдя як однієї з ключових передумов європейської інтеграції України. Авторка послідовно доводить, що європейський вибір України не може розглядатися лише як зовнішньополітичний чи економічний курс, оскільки його зміст значною мірою визначається правовими та ціннісними орієнтирами. У цьому контексті правовладдя постає як основа демократичного розвитку держави, ефективного функціонування публічної влади, належного захисту прав і свобод людини та формування довіри суспільства до державних інституцій.

Особливу увагу в розділі приділено тому, що утвердження правовладдя передбачає не лише формальне закріплення відповідних принципів у законодавстві, а й їх реальну практичну реалізацію. Йдеться, зокрема, про забезпечення незалежності судової влади, юридичної визначеності, прозорості та підзвітності органів публічної влади, недопущення свавільного втручання держави у сферу прав людини, а також створення ефективних механізмів правового захисту особи. Саме ці елементи, як обґрунтовує авторка, становлять змістовне ядро європейського розуміння правовладдя.

У розділі також належним чином висвітлено питання гармонізації національного законодавства з європейськими правовими стандартами, зокрема стандартами Ради Європи та Європейського Союзу. Авторка підкреслює, що євроінтеграційні процеси потребують не лише адаптації нормативно-правових актів, а й глибшої інституційної та правокультурної трансформації. Це передбачає утвердження сталої практики поваги до прав людини, зміцнення конституціоналізму, підвищення ефективності правозастосування та формування відповідального ставлення держави до виконання своїх зобов'язань перед громадянами.

Зроблений у розділі висновок про системоутворюючу роль правовладдя для євроінтеграційного курсу України є цілком обґрунтованим. Правовладдя виступає не лише критерієм відповідності України європейським стандартам, а й необхідною умовою стабільності демократичних інститутів, реальності прав і свобод людини, передбачуваності державної політики та зміцнення суспільної довіри до публічної влади. Таким чином, авторка переконливо показує, що успішна європейська інтеграція України неможлива без послідовного утвердження правовладдя як фундаментальної засади національного державотворення.

Четвертий розділ дисертації **«Особливості забезпечення правовладдя в Україні в умовах воєнного стану»** присвячено аналізу специфіки реалізації правовладдя в умовах збройної агресії, воєнного стану та тимчасової окупації

частини території України. Авторка переконливо показує, що війна створює суттєві виклики для функціонування державних інституцій, забезпечення прав людини, підтримання законності та збереження демократичного характеру держави. Водночас у роботі обґрунтовано, що воєнний стан не нівелює значення правовладдя, а навпаки – актуалізує потребу в його послідовному дотриманні. Саме правовладдя дає змогу забезпечити легітимність державної влади, зберегти баланс між інтересами національної безпеки та правами людини, а також запобігти перетворенню надзвичайних правових режимів на засіб свавільного обмеження прав і свобод.

Особливу увагу в межах четвертого розділу приділено проблемі забезпечення правовладдя на тимчасово окупованих територіях. Авторка зазначає, що в умовах окупації українські державні інституції позбавлені можливості повноцінно реалізовувати свої повноваження, а населення зазнає системних порушень основоположних прав і свобод. У зв'язку з цим відновлення державного суверенітету та територіальної цілісності України розглядається не лише як політичне чи безпекове завдання, а як необхідна передумова відновлення правопорядку, дії Конституції України, національного законодавства та міжнародних стандартів захисту прав людини. Такий підхід дозволяє розкрити правовладдя як практичний механізм відновлення справедливості, державності та демократичного правового порядку після деокупації.

Наукові висновки та положення, сформульовані авторкою, характеризуються високим рівнем новизни як у постановці дослідницьких проблем, так і в запропонованих підходах до їх розв'язання. Авторка послідовно реалізувала обрану тему дослідження та успішно виконала поставлені завдання. Дисертація є ґрунтовною науковою працею, що містить самостійні й оригінальні висновки, які мають теоретичне та практичне значення і сприяють подальшому розвитку юридичної науки.

4. Загальна оцінка дисертаційної роботи та повнота викладу одержаних результатів дослідження в опублікованих працях. Ознайомлення із змістом дисертації дає підстави стверджувати, що сформульовані здобувачкою положення, висновки, узагальнення є такими, що характеризуються науковою новизною і у сукупності забезпечують успішне розв'язання конкретної наукової проблеми, яке має істотне значення для української науки держави і права. Наукове значення результатів дослідження полягає в тому, що положення і висновки сформульовані у дисертаційному дослідженні збагачують українську історико-правову науку положеннями щодо історико-правової характеристики правовладдя у практиці українського державотворення, теоретичні положення, висновки, пропозиції і рекомендації

дисертаційного дослідження можуть використовуватися у науково-дослідній роботі, у навчальному процесі та правотворчій роботі.

Реферат відповідає змісту дисертації, достатньою мірою розкриває її основні положення і загалом відповідає чинним нормативним вимогам. Зміст дисертації відповідає науковій спеціальності 12.00.01, з якої вона й подана до захисту.

Основні результати дисертації висвітлено у 37 публікаціях, серед яких: 25 наукових статей, з яких 20 статей опубліковано у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, та 5 статей у наукових періодичних виданнях інших держав, з яких 4 статті у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та Scopus; 12 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Дисертація оформлена відповідно до чинних вимог, написана науковим стилем і літературною українською мовою. Стиль викладу матеріалу науковий, логічний, чіткий та виважений. Дисертація читається цікаво, викликає зацікавленість проблемою.

Оцінка ідентичності змісту реферату та основних положень дисертації. Реферат дисертації Кельби С.Г. адекватно відтворює основні положення та висновки дисертації. Їх зміст і положення, що є предметом захисту ідентичні. І дисертація, і її реферат виконано з дотриманням встановлених вимог. Зміст дисертації відповідає науковій спеціальності 12.00.01, з якої вона й подана до захисту. Наукові положення, висновки і рекомендації щодо можливостей практичного використання отриманих результатів, які представлені дисертанткою у рефераті, належним чином розкриті, деталізовані та обґрунтовані у самій роботі. Тобто є всі підстави стверджувати, що Кельба С.Г. виконала всі вимоги щодо кількості та обсягу публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності. Вивчення матеріалів дисертації та наукових публікацій дисертантки дозволили дійти висновку щодо відсутності порушень академічної доброчесності, зокрема академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації результатів дослідження. Використання ідей, наукових результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

5. Зауваження до змісту дисертації. У цілому, викладене свідчить про такі позитивні риси дисертації Кельби С.Г. як актуальність, наукова новизна, практична значущість, методологічна обґрунтованість та доступність для сприйняття. Водночас дисертація, як і кожна дійсно вагома творча праця, викликає низку роздумів, відкриває широкий простір для наукової дискусії. В

рамках цього відгуку варто зупинитися на деяких конкретних дискусійних положеннях, твердженнях, що потребують додаткової аргументації, зауваженнях і побажаннях до її автора, а саме:

1. Попри, загалом, ґрунтовну аргументацію, у дисертації відчутна певна описовість історичного матеріалу, що подекуди зменшує аналітичну глибину викладу. З огляду на широкий хронологічний діапазон дослідження це є зрозумілим, однак доцільним було б посилити критичний аналіз причинно-наслідкових зв'язків, ширше зіставити історичні моделі правового розвитку та чіткіше показати їх вплив на сучасне розуміння і практику реалізації правовладдя.

2. На нашу думку, потребує ширшого висвітлення питання взаємозв'язку правовладдя з концепцією «good governance» («належного врядування»). У роботі доцільно було б детальніше показати, як принципи прозорості, підзвітності, ефективності, участі громадян у прийнятті рішень і відповідальності органів публічної влади впливають на практичну реалізацію правовладдя. Особливої актуальності це набуває в умовах євроінтеграції України, реформування публічного управління та адаптації національного законодавства до європейських стандартів. Ширше врахування концепції належного врядування дозволило б посилити практичний вимір дослідження та глибше розкрити зв'язок між якістю державного управління, довірою до інституцій і рівнем утвердження правовладдя в Україні.

3. Доцільним було б ширше висвітлити українську політико-правову думку XIX–XX ст., оскільки саме в цей період формувалися модерні уявлення про державність, конституціоналізм, народний суверенітет, права людини та обмеження влади правом. Глибший аналіз ідей М. Драгоманова, М. Грушевського, І. Франка, Б. Кістяківського, С. Дністрянського, В. Липинського та інших мислителів дозволив би повніше розкрити національні інтелектуальні джерела правовладдя й посилити історико-правову складову дослідження.

4. На нашу думку питання впливу міжнародних організацій на становлення правовладдя в Україні потребує ширшого аналізу. Доцільно було б детальніше розкрити роль Ради Європи, Європейського Союзу, Венеційської комісії, ЄСПЛ та ОБСЄ у формуванні стандартів верховенства права, захисту прав людини, незалежності судової влади, антикорупційної політики та демократичного врядування. Це дозволило б повніше показати, що утвердження правовладдя в Україні є не лише внутрішнім процесом, а й складовою європейського правового простору.

5. Робота містить окремі стилістичні помилки та технічні неточності, які потребують редакційного доопрацювання й додаткового вичитування тексту. Зокрема, доцільно звернути увагу на уніфікацію термінології, усунення

повторів, уточнення окремих формулювань, а також перевірку правильності оформлення посилань, таблиць, переліків і бібліографічних описів. Водночас зазначені недоліки мають переважно технічний і редакційний характер, не впливають на зміст основних наукових положень, не знижують достовірності отриманих результатів та не применшують загальної наукової цінності дисертаційного дослідження.

Загальний висновок щодо відповідності роботи встановленим вимогам МОН України. На підставі вище викладеного вважаю, що дисертація Кельби С. Г. на тему: «Правовладдя у практиці українського державотворення: історико-правове дослідження» є завершеною ґрунтовною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові теоретично обґрунтовані результати, що в сукупності розв’язують важливу наукову проблему у формі авторської концепції становлення й розвитку теоретичних та організаційно-правових правовладдя у практиці українського державотворення. Дисертація та її реферат відповідають вимогам, що висуваються до докторських дисертацій і встановлені у п. п. 7, 8, 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеню доктора наук, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, їх зміст відповідає паспорту спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень, а авторка дисертації – Кельба Стелла Георгіївна, за результатами і на підставі публічного захисту в установленому порядку, заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

Опонент

доктор юридичних наук (12.00.01),
професор, завідувач кафедри історії держави,
права та політико-правових учень
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Бойко І.Й.

Підпис Бойка І.Й. підтверджую
Вчений секретар
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Грабовецька О.С.